

JOSEP ROVIROSA OLIVÉ, secretari general de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya,

CERTIFICA: Que en relació a l'expedient núm. 35/2022 els membres del Consell de la Informació de Catalunya van adoptar per unanimitat i en reunió de data 30 de gener de 2023 el següent acord, segons la documentació de l'expedient:

Expedient núm. 35/2022

ASSUMPTE: Escrit de queixa de L.M. sobre el programa *Sense ficció* de TV3 titulat "Reiniciar les aules" per considerar que hi pot haver un conflicte d'interessos en tant que en el reportatge d'investigació hi participen i paguen universitats privades i entrevisten a persones de les mateixes universitats, semblant més un anunci publicitari, segons expressa.

ANTECEDENTS

La senyora L.M.C presenta una queixa contra el programa senyalat a l'encapçalament al·legant que incompleix l'article 7 del Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes per les raons que s'exposen literalment a continuació:

"El passat mes de febrer el programa "Sense Ficció" del Departament d'Informatius de TV3 va emetre el programa "Reiniciar les aules". El projecte es presenta com un "un documental d'investigació i reflexió". S'entén que si és un programa del Departament d'Informatius de TV3 serà una investigació periodística. Però quina investigació es pot fer si el documental està pagat per una de les universitats privades de Catalunya? Si la majoria de persones entrevistades que hi surten son d'aquesta universitat? Si el discurs que s'hi explica és el que vol vendre la mateixa universitat i no hi ha res que la pugui perjudicar? No és més aviat un anunci publicitari en horari de prime time a la televisió pública pagat per una entitat privada? És lògic que qui pagui el documental hi surt entrevistat? Això implica que l'equip de comunicació de la UOC va fer el guió el documental i/o els canvis que va voler? Perquè es ven com a periodisme "d'investigació"? No es això una presa de pèl de l'equip del "Sense Ficció"? Quants diners val fer-se un anunci així a la televisió pública?"

Observacions:

<https://www.ccma.cat/tv3/sense-ficcio/reiniciar-les-aules-opportunitats-i-amenaces-de-les-noves-tecnologies-educatives/noticia/3144500/>

<https://www.uoc.edu/porta/ca/news/actualitat/2022/034-documental-futur-educacio.html>

<https://www.ccma.cat/tv3/alcarta/sense-ficcio/reiniciar-les-aules/video/6144900/>

AL·LEGACIONS

La senyora Vanessa Farré Muñoz, en representació de TV3, presenta les següents al·legacions:

Primer.-Que el FCIC té com a finalitat vetllar pel compliment dels principis d'ètica professional periodística que consten en el Codi Deontològic.

Segon.- Que el queixant considera vulnerat el criteri 7 del Codi Deontològic que versa sobre “evitar el conflicte d’interessos”, establint que:

“No es poden acceptar mai retribucions o gratificacions de tercers per promoure, orientar o publicar informacions i opinions. La recepció d’obsequis promocionals o commemoratius no pot ultrapassar el criteri estricte de la cortesia, segons els barems establerts per les organitzacions periodístiques. Tampoc no és admissible simultaniejar l’exercici del periodisme amb altres activitats remunerades que posin en perill els principis de veracitat i independència. Cal rebutjar les fórmules de promoció o publicitat sota l’aparença deliberada d’informacions periodístiques.

Com a norma general, els professionals de la informació han d’evitar qualsevol situació de conflicte d’interessos, ja sigui d’àmbit polític, comercial, econòmic, financer o familiar, que posi en qüestió la credibilitat i imparcialitat de la seva funció”

Quart.- Que el documental és un gènere d’origen cinematogràfic que parteix d’una tesis, pròpia de l’autor, que ha d’estar fonamentada amb rigor i credibilitat, però no té l’obligació de mostrar tots els punts de vista i opinions. No es pot confondre doncs el reportatge, aquest sí de gènere informatiu, amb el documental. En aquest sentit, el Llibre d’estil de la CCMA estableix que en els documentals “s’adopta el punt de vista d’un autor que defensa una tesi i l’argumenta amb proves documentals”.

Cinquè.- Que les produccions de la CCMA SA poden ser de diferents tipus: producció pròpia interna, producció associada i coproducció. En el cas d’aquest documental, la producció es va fer en règim d’associada i va ser produïda per la productora Mediapro.

Sisè.- Que la CCMA SA, amb model de finançament mixt, no podria tirar endavant tots els projectes audiovisuals que creu oportuns per a donar compliment a la seva missió de servei públic amb només l’aportació pública que rep via aportacions pressupostàries que fa la Generalitat.

En aquest sentit, la CCMA SA, a l’igual que tot l’ecosistema audiovisual vinculat a la producció audiovisual, busca finançament extern a través d’ajuts a la producció per tal de poder tirar endavant produccions previstes sense que aquests ajuts a la producció tinguin cap incidència en el contingut editorial del qual l’únic responsable és el productor i la CCMA SA en quant emissor.

Setè.- Que la investigació del documental “Reiniciar les aules” és anterior a la incorporació de la UOC com a part finançadora del projecte. En aquest sentit, la productora que va realitzar el documental, treballa des de fa més de dos anys amb professionals del sector educatiu del país per elaborar un estudi sobre els processos de transformació digitals de l’educació. D’aquesta feina, impulsada inicialment per Enciclopèdia Catalana, D’EP Institut, Adol.lescents.cat i finançada al 100% per Mediapro en va sortir l’informe Projecte EDTECH, un informe intern que analitza l’impacte de la transformació de les EdTech en el sector educatiu. És a partir d’aquesta feina que es contacta amb la UOC –com un dels agents principals en educació online del món-.

Vuitè.- L’equip de comunicació de la UOC no ha tingut cap influència en la tesi del documental. La independència editorial s’ha mantingut en tot moment.

Novè.- D’un total de 21 intervencions, només 3 corresponen a persones que pertanyen a la UOC.

Adjuntem la llista de personatges principals que acredita el caràcter coral i transversal del documental:

JOAN LLORACH. Estudiant d'ESO
ISMAEL PALACÍN. Director de la Fundació Bofill
GENÍS ROCA. Expert en transformació digital i arqueòleg
NIR EISIKOVITS. Professor de Filosofia i director de l'Applied Ethics Center de la Universitat de Massachusetts a Boston
MÓNICA HERRERA. Professora de l'Institut La Plana (Vic)
DANIEL MADJODY. Professor de l'Institut Escola La Mina (Barcelona)
LEA DEL POZO. Directora editorial de Tekman
JJ PRIEGO. Edutuber de ciència, història, màrqueting i esports
JOSEP GONZÀLEZ-CAMBRAY. Conseller d'Educació
SANJAY SARMA. Vicepresident del MIT Open Learning
ANDREAS SCHLEICHER. Director d'Educació de l'OCDE i responsable de l'informe PISA
XAVIER MASSÓ. Secretari general del sindicat Professors de Secundària (ASPEPC-SPS) i president de la Fundació Episteme.
JORDI FONT. Director de Negoci d'Adolescents.cat
RUDOLF ORTEGA. Lingüista
YVONNE HERNÁNDEZ. Directora del CEIP Dovella
DIEGO REDOLAR. Investigador del grup Cognitive NeuroLab (UOC)
NATI CABRERA. Directora del màster d'Avaluació i Gestió de la Qualitat de l'Educació Superior de la UOC
MARC SANZ LÓPEZ. Cap d'Educació de Google Europa
SÍLVIA SIVERA. Directora de l'eLearning Innovation Center (eLinC)
HISHAM AL-OMEISY. Periodista
JOSEP A. PLANELL. Rector de la UOC

Desè.- En relació a la pregunta de “si el discurs que s’hi explica és el que vol vendre la mateixa universitat i no hi ha res que la pugui perjudicar?” Comentar que el documental presenta les EdTech com una possible amenaça que pot afectar els pilars de l’educació en termes d’igualtat d’oportunitats, i els propis portaveus de les Big Tech ho reconeixen obertament. Per fer-ho el documental exposa que no som prou conscients de l’impacte que tindran aquestes noves tecnologies educatives, alertant que és molt probable que les acabem incorporant d’una manera completament acrítica. La participació d’un portaveu de la UOC és circumscriu en explicar un cas determinat d’utilització de les tecnologies digitals.

Onzè.- Que en base a tot el que s’ha exposat, no creiem vulnerat el criteri 7 del Codi Deontològic.

Transcripció del criteri 7 del Codi Deontològic: Evitar el conflicte d’interessos.

No es poden acceptar mai retribucions o gratificacions de tercers per promoure, orientar o publicar informacions i opinions. La recepció d’obsequis promocionals o commemoratius no pot ultrapassar el criteri estricte de la cortesia, segons els barems establerts per les organitzacions periodístiques. Tampoc no és admissible simultaniejar l’exercici del periodisme amb altres activitats remunerades que posin en perill els principis de veracitat i independència.

Cal rebutjar les fórmules de promoció o publicitat sota l’aparença deliberada d’informacions periodístiques.

Com a norma general, els professionals de la informació han d'evitar qualsevol situació de conflicte d'interessos, ja sigui d'àmbit polític, comercial, econòmic, financer o familiar, que posi en qüestió la credibilitat i imparcialitat de la seva funció.

PONÈNCIA

La Sra. L.M.C fonamenta la seva queixa en que el programa "Reiniciar les aules", en lloc d'un "documental d'investigació i reflexió" –com anuncia el programa- és "més aviat un anunci publicitari en horari de prime time a la televisió pública (TV3) pagat per una entitat privada". Aquesta entitat privada és la Universitat Oberta de Catalunya (UOC). I fa unes preguntes que semblen asseveracions com, per exemple, que "la majoria de persones entrevistades que hi surten són d'aquesta universitat", "el discurs que s'hi explica és el que vol vendre la mateixa universitat", "l'equip de comunicació de la UOC va fer el guió del documental i/o els canvis que va voler", o "quan diners val fer-se un anunci així a la televisió pública? etc.

En primer lloc hem de matisar el caràcter de la UOC com a universitat privada, que és ben diferent d'altres que hi ha a Catalunya. Fent un resum del que consta a la web de la UOC

(<https://www.uoc.edu/portal/ca/universitat/organitzacio/fuoc/consideraciojuridica/index.html>), aquesta universitat és una Fundació Privada sense ànim de lucre que presta un servei públic de gestió privada creada per impuls del Govern de la Generalitat de Catalunya per a prestar un servei **d'ensenyament universitari no presencial en català**. Rep una subvenció pública de la Generalitat d'un 30% del pressupost total, amb preus de matrícula vinculat al Decret de Preus i Taxes aprovat cada any per la Generalitat per les universitats públiques. En l'aspecte econòmic, es compleixen les normes de contractació administrativa. En el Patronat de la Fundació, la Generalitat hi té representants. Com és de veure, la naturalesa i la tasca de la UOC s'ha de considerar com un servei públic sense ànim de lucre, cosa que la diferencia netament de les altres universitats privades.

El programa "Reiniciar les aules" és un documental sobre el futur de l'educació a través d'eines digitals de transformació del sector educatiu tecnològic que, a més d'importar a la societat educativa en conjunt, importa especialment a àmbits educatius no presencials com és la UOC. No hi ha cap evidència, ni tan sols sospita, que en el programa –com diu la queixant- "el discurs que s'hi explica és el que vol vendre la mateixa universitat", o que "l'equip de comunicació de la UOC va fer el guió del documental i/o els canvis que va voler". L'asseveració que fa la queixant dient "la majoria de persones entrevistades que hi surten són d'aquesta universitat" tampoc és veraç. Segons l'escrit d'al·legacions de la CCMA, que és veraç segons resulta de l'enumeració de les persones entrevistades, d'un total de 21 intervencions només 3 corresponen a persones que pertanyen a la UOC.

Certament, segons les al·legacions la CCMA va obtenir ajuts de la UOC com a finançament extern dins del model habitual de finançament mixt de l'organisme televisiu, ja que l'aportació pressupostària pública de la Generalitat és insuficient. Però també diu que si contacta amb la UOC és perquè "és uns dels agents principals en educació online del món". En aquest sentit deixa clar que "Reiniciar les aules" és un documental produït per Mediapro i la pròpia TV3; que és obra d'autor dels periodistes Aleix Mateu, Anabel Herrera i Marc Perramón que l'han dirigit després de una feina de dos anys d'assessorat-se en el sector educatiu i que "la independència editorial s'ha mantingut en tot moment".

No sembla que hi hagi cap motiu perquè la UOC hagi volgut transformar o incidir en un documental d'autor dirigit per periodistes independents. A més, com es diu en les al·legacions de la CCMA: "la investigació del documental "Reiniciar les aules" és anterior a la incorporació de la UOC com a part finançadora del projecte". Per tant, entenem que el

fet de que la UOC sigui part finançadora del documental, no posa en perill els principis de veracitat i independència dels autors, ni mostra que hi hagi cap promoció o publicitat sota l'aparença deliberada d'informacions periodístiques, ni ens trobem en un cas de conflicte d'interessos del criteri 7 del Codi Deontològic.

No obstant, també volem incidir en que hi ha espectadors, com l'autora de la queixa, que trobin xocant que en un documental televisiu –com en aquest cas- alguns dels participants que surten en pantalla formin part d'un dels organismes que financin la producció, o que aparegui en el títols de presentació “amb la col·laboració de la Universitat Oberta de Catalunya”, o fins i tot que un dels participants sigui el Rector d'aquesta universitat. No és estrany, doncs, que hi hagi telespectadors que interpretin el documental com un “anunci publicitari en horari de primetime”, la qual cosa fa que per ells el contingut de l'obra perdi la qualitat o l'interès que podria tenir sense les lògiques suposicions dels que se senten enganyats o consideren que s'està produint un conflicte d'interessos. En aquests casos, recomanem a la CCMA que s'abstingui de fer coincidir el finançament d'una obra amb els participants que la interpreten.

De conformitat amb la ponència, el Consell de la Informació de Catalunya adopta el següent

ACORD:

En el documental que es va emetre en el programa “SENSE FICCIÓ” amb el títol “REINICIAR LES AULES” no s'observa que s'hagi vulnerat el criteri 7 el Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes. No obstant, recomanem a la CCMA que s'abstingui de fer coincidir el finançament d'una obra amb els participants que la interpreten, per tal d'evitar la impressió que s'està produint un conflicte d'interessos.

I per que així consti s'estén la present certificació, amb el vistiplau del president, a Barcelona en data 31 de gener de 2023. Certifico.

Vistiplau
Josep Carles Rius
President

Josep Rovirosa
Secretari General